

JINÉ SPRÁVNÍ DELIKTY PRÁVNICKÝCH OSOB A FYZICKÝCH OSOB PODNIKAJÍCÍCH NA ÚSEKU VODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ.

JOSEF ŽÁK

Ministerstvo životního prostředí České republiky

Abstract in original language

Příspěvek pojednává o jiných správních deliktech páchaných právníckými osobami nebo fyzickými osobami podnikajícími (dale jen FOPaPO) na úseku vodního hospodářství. První část příspěvku se věnuje teoretickým základům správního trestání. V další části příspěvku je vysvětlena a rozebrána právní úprava jiných správních deliktů FOPaPO na úseku vodního hospodářství v novele vodního zákona účinné od 1.8.2010 a také provedena komparace stávajícího stavu jiných správních deliktů FOPaPO podle slovenského vodního zákona a českého vodního zákona v kontextu s komunitárním právem Evropské unie (tzv. *acquis communautaire*). V závěru příspěvku jsou pak navrženy změny některých sankčních ustanovení vodního zákona, které by měly být *de lege ferenda* zahrnuty do návrhu další novely vodního zákona, protože z různých důvodů (např. kvůli tlaku lobbystických skupin) se do poslední novely vodního zákona nedostaly.

Key words in original language

Vodní zákon; úsek vodního hospodářství; současná právní úprava; vlastní zkušenosti se správními delikty; správní trestání; komunitární právo - *acquis communautaire*; Ministerstvo životního prostředí; Ministerstvo zemědělství; návrhy řešení *de lege lata*; návrhy řešení *de lege ferenda*.

Abstract

The report deals with the administrative torts committed by legal persons and self-employed persons in the sector of water management. The first part of this report deals about the administrative torts terms, functions, definitions used by various authors and the theoretical basics of the administrative punishment. The next part describes the administrative torts in valid water law on 1 August 2010 in the Czech republic and there is also the comparison of the Czech legal regulations concerning administrative torts with legal regulations concerning administrative torts in the Slovak water law in the context of the European Parliament and the Council of the European Union directive number 2000/60/EC from 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy – “*acquis communautaire*”. In the conclusion of the report, there are topics *de lege ferenda* directed at the improvement of the conditions of the administrative punishment for administrative torts in the Czech water law in the future.

Key words

Water law; sector of water management; the current legal regulation; practical experience with the administrative torts; administrative punishment; *acquis communautaire*; Ministry of Environment; Ministry of Agriculture; *topics de lege lata*; *topics de lege ferenda*.

1. Pojem správního trestání.

1.1. Pojem a funkce správního trestání.

Obecně je trestání rozhodování o vině a trestu za porušení práva – člení se na soudní trestání (soudní delikty) a správní trestání (správní delikty v obecné poloze).

Soudní delikty (trestné činy) se dále podle § 14 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů dělí na přečiny a zločiny. Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Zločiny jsou pak všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

U soudních deliktů se používá akuzační (tj. obžalovací) princip a u správních deliktů inkviziční (tj. vyšetřovací) princip. Důkazní břemeno tu nese správní orgán.

Správní delikty v širším slova smyslu se pak *de lege lata* dělí podle Hendrycha I na:

přestupky,

jiné správní delikty fyzických osob postihované na základě zavinění,

jiné správní delikty právnických osob a fyzických osob podnikajících postihované zásadně bez ohledu na zavinění - (těmto se budu dále ve své práci podrobně věnovat),

správní disciplinární delikty,

správní pořádkové delikty.

Mnoho úsilí bylo věnováno snaze nalézt určitá objektivní pro stanovení hranice mezi soudními delikty a správní delikty tak, aby pozitivní právo pouze vycházelo z povahy a vnitřních znaků a rysů obou typů deliktů. Zde je možno shrnout, že právní teorie i praxe nenašla dosud obecně platnou hranici mezi oběma typy deliktů – ať už bylo použito kritérium objektu deliktu, závažnosti deliktu, kritérium difamace nebo stupně společenské nebezpečnosti (resp. společenské škodlivosti).

Veškerá činnost veřejné správy, včetně správního trestání, je vázaná zásadou legality (zákonosti). Čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod stanoví, že státní moc může být uplatňována jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví. Z formálního hlediska má zásadní význam právní zásada „nullum crimen, nulla poena sine lege“. Z ní vyplývají požadavky, které byly formulovány a rozvedeny zejména v trestním právu (v současnosti běžná praxe správních soudů). Jedná se především o určité, jasné a přesné vyjádření skutkových podstat správních deliktů, zákaz retroaktivity přísnějšího zákona, zákaz analogie v neprospěch odpovědné osoby, komplexní úpravu základů odpovědnosti, uzavřený počet sankcí včetně hledisek pro výběr druhu a výměry sankce v konkrétním případě 2. Správní trestání má funkci preventivní, výchovnou a represivní. Správní trest by měl, nastoupit subsidiárně. Své místo má tam, kde jiné prostředky nevedou k cíli nebo jsou nedostatečné. Samotné potrestání je pak efektivní nikoli svou přísností, ale svou neodvratitelností. Do popředí vystupuje význam prevence, předcházení porušování právních povinností. Veřejná správa má působit svou nepřetržitou, pozitivní činností k odstraňování podmínek a příležitostí k páchání protiprávních jednání 3.

Skutkové podstaty správních deliktů v širším slova smyslu jsou obsaženy ve velkém množství právních předpisů (je jich cca 160). Jsou vyjádřeny obecněji než skutkové podstaty trestných činů. Typické pro legislativní vyjádření skutkových podstat správních deliktů je zejména:

zařazování obecných podstat (použití generální klauzule - např. dikce „neplní jiné povinnosti stanovené zákonem“)

častější výsky neurčitých, v zákoně nevymezených pojmů (např. „závažné porušení povinností“)

používání demonstrativních výčtů forem možného protiprávního jednání (např. „chová bez povolení zvláště chráněné živočichy“, „porušení povinností“, „řádné využití“ apod.)

využití blanketních a odkazovacích dispozic 4.

2. Správní delikty.

2.1. Obecné znaky správních deliktů.

Obecný pojem „správní delikt“ není legálně definován. Nauka správního práva ho používá jako souborný pojem zahrnující jednotlivé druhy správních deliktů, které se vyskytují v platné právní úpravě. V literatuře se správním deliktem označuje zpravidla protiprávní jednání, jehož znaky jsou stanoveny zákonem, za které ukládá správní orgán trest stanovený normou správního práva 5.

Obecnými znaky správního deliktu jsou objekt správního deliktu, subjekt správního deliktu, objektivní stránka správního deliktu a subjektivní stránka správního deliktu.

2.2. Objekt správního deliktu.

Objektem deliktu je právem chráněný zájem (jev, společenský vztah), proti němuž směřuje protiprávní jednání. Takovýmto chráněným zájmem může být např. majetek, zdraví, životní prostředí a další 6.

Až na zcela ojedinělé výjimky je objektem správních deliktů pořádek ve veřejné správě, resp. její řádný výkon 7.

2.3. Subjekt správního deliktu.

Subjektem správního deliktu je ten, kdo ohrozil nebo porušil právem chráněný zájem a kdo má současně přiznanou způsobilost k protiprávnímu jednání (deliktní způsobilost) 8. Deliktní způsobilost fyzické osoby je obecně vázána na dosažení určité rozumové a volní vyspělosti odpovídající zpravidla určitému věku a na zachování schopnosti ovládnout své jednání (volní složka) a posoudit jeho následky (intelektuální složka), přičemž obě hlediska musí být splněna současně, a to v době spáchání deliktu. Přestupkový zákon např. váže deliktní způsobilost pachatele přestupku na dosažení patnáctého roku věku a na jeho přičetnost.

Pro posouzení deliktní způsobilosti fyzických osob – pachatelů jiných správních deliktů lze analogicky použít ustanovení přestupkového zákona.

Některé správní delikty vyžadují zvláštní vlastnosti, postavení či způsobilost pachatele (tzv. speciální subjekt) – např. sem patří i jiné správní delikty fyzických osob podnikajících na úseku vodního hospodářství. Jestliže tedy ke spáchání správního deliktu zákon vyžaduje zvláštní způsobilost pachatele, může jím být pouze osoba, která tuto způsobilost má. Vznik této zvláštní způsobilosti pak může být vázán na podmínky (včetně věku) odlišné od obecných podmínek vzniku deliktní způsobilosti.

Deliktní způsobilost právnické osoby je spojena s její existencí. Vznik právnické osoby upravují zákony. Pokud se zapisují do obchodního rejstříku, vznikají dnem, ke kterému jsou zapsány, a zanikají výmazem z tohoto rejstříku. Některé právnické osoby mohou vznikat a zanikat přímo ze zákona nebo jiným způsobem pokud tak zákon stanoví 9.

2.4. Objektivní stránka správního deliktu.

Objektivní stránka správního deliktu zahrnuje tři znaky: protiprávní jednání, škodlivý následek takového protiprávního jednání a příčinnou souvislost mezi protiprávním jednáním a škodlivým následkem (tzv. kauzální nexus). Protiprávní jednání je projev lidské vůle ve vnější realitě. Je jím konání i

opomenutí takového konání, k němuž byla odpovědná osoba podle okolností a svých poměrů povinna. Rozsah povinností jednat je dán zákonem. Ze znaků skutkové podstaty vyplývá, že některé správní delikty mohou být spáchány pouze konáním, jiné pouze opomenutím.

U právnické osoby, kde nelze mluvit o vlastní vůli právnické osoby jako celku, jde o jednání fyzických osob (pracovníků, členů apod.), kteří plní úkoly právnické osoby, pokud jde o jejich činnost v rámci plnění těchto úkolů. Jejich jednání se přičítá právnické osobě jako celku.

Protože znakovým správního deliktu je jednání ve smyslu projevu lidské vůle, nelze uplatňovat u právnické osoby odpovědnost tam, kde došlo k protiprávnímu stavu v důsledku události (např. živelné pohromy)¹⁰.

Škodlivý následek spočívá v porušení nebo ohrožení právem chráněného zájmu. Znamená újmu, kterou rozumíme zánik nebo oslabení objektu právního vztahu v důsledku protiprávního jednání subjektu právního vztahu. Škodlivý následek nelze ztotožňovat se škodou. Porucha a ohrožení mohou být újmami majetkové a nemajetkové povahy. (škodou je pak pouze majetková újma, která je vyčíslitelná v penězích).

Příčinná souvislost je objektivní vztah mezi protiprávním jednáním jako příčinnou a škodlivým následkem jí vyvolaným. Příčinou je takové protiprávní jednání, bez něhož by škodlivý následek nenastal (*conditio sine qua non*)¹¹.

2.5. Subjektivní stránka správního deliktu.

Subjektivní stránka správního deliktu spočívá ve vnitřním psychickém vztahu subjektu k jeho protiprávnímu jednání a následku tohoto jednání. Spadá do ní kromě složky emotivní i nejvýznamnější její znak, jímž je zavinění. Zaviněním se rozumí vnitřní, psychický stav pachatele správního deliktu k jeho vlastním protiprávnímu jednání a k škodlivému následku tohoto jednání. Zavinění v základních rysech zahrnuje i příčinnou souvislost. Teoretické základy pojmu zavinění řeší především věda trestního práva a kriminalistika.

Na vztah člověka k jeho jednání je nutno nahlížet jak z jeho intelektuální, tak z jeho volní složky. Z hlediska různého promítnutí těchto složek pak rozlišujeme následující formy a druhy (stupně) zavinění:

Úmysl (*dolus*)

 přímý (*directus*)

 nepřímý, eventuální (*indirectus, eventualis*)

Nedbalost (*culpa*)

vědomá (luxuria)

nevědomá (negligentia). 12

Podrobněji se zde ve svém příspěvku nebudu zaviněním dále zabývat, protože můj příspěvek je zaměřen speciálně na jiné správní delikty FOPaPO postihované zásadně bez ohledu na zavinění.

3. Správní uvážení.

Velká většina pokut za jiné správní delikty FOPaPO postihované zásadně bez ohledu na zavinění podle vodního zákona se ukládá pomocí tzv. správního uvážení (až na výjimky: např. pokuta za nepovolený odběr podzemních nebo povrchových vod se vypočte jako násobek nedovoleně odebraného množství vyjádřeného v m³ krát sazba za 1 m³ nedovoleně odebraného množství vody, která činí u povrchových vod 10 až 40,- Kč za 1 m³ nedovoleně odebraného množství povrchové vody a u podzemních vod je to 25 až 70,- Kč za 1 m³ nedovoleně odebraného množství podzemní vody).

Legální definici správního uvážení bychom v pozitivním právu hledali marně. Správní uvážení je sice včleněno do řady právních předpisů, avšak zákonodárce je výslovným označením v textu právních předpisů neopatřuje a k jeho identifikaci je nutno dospět interpretací, což navozuje občasnou obtížnou či spornou identifikovatelnost správního uvážení při interpretaci a aplikaci příslušných právních norem.

Správní uvážení není tedy sice právně definováno, avšak právní teorie se shoduje na jeho obecné charakteristice nebo snad definici.

Podle tradice je představováno situací (nebo uplatněním legislativně – technického prostředku), kdy se vznikem nebo existencí různých podmínek (skutkovým stavem) nespojuje příslušné ustanovení právního předpisu nutnost nastoupení jediného možného právního následku, a naopak ponechává subjektu vykonávajícímu veřejnou správu určitý (menší či větší) prostor pro volbu určitého řešení, resp. rozhodnutí 13.

Podle anglosaské a také francouzské tradice bývá také pro správní uvážení používáno označení diskreční pravomoc.

Správní uvážení prostorem relativní volnosti vytváří oblast či problematiku náročnou jak pro moc zákonodárnou, moc výkonnou i moc soudní, a činí v tom ohledu jejich vztahy značně komplikovanými 14. Správní soudy pak často zkoumají „nepřekročení“ mezi správního uvážení nebo i jeho „zneužití“, viz § 78 odst. 1 s.ř.s.

Správní uvážení je neoddelitelnou součástí činnosti veřejné správy - zejména správního trestání. Správní uvážení nacházíme v dispozicích nebo sankcích právních norem. Pokud jde konkrétně o zařazení správního uvážení v rámci sankční pravomoci, může být založena možnost od sankce upustit, a dále ukládat sankce v rozmanitých formách, nejčastěji peněžitých pokut, opět ve velmi rozmanitých mezních hodnotách, někdy dokonce se stanovenou dolní sazbou.

Při právně interpretačně - aplikační činnosti ve veřejné správě (tj. při aplikaci správního uvážení na konkrétní správní delikt) by měl správní orgán při stanovení výše pokuty v první řadě zohlednit zákonná hlediska o jejichž neplnění se opírá skutková podstata správního deliktu podle *lex specialis*, dále je nutno uvést ta ustanovení *lex specialis* (zvláštního zákona) kde jsou uvedeny polehčující a přitěžující hlediska tohoto druhu správního deliktu, které je nutné podrobně rozvést a zdůvodnit při stanovení výše pokuty pomocí správního uvážení. Většina zvláštních zákonů (a vodní zákon v tomto směru není výjimkou) nestanoví většinou taxativní výčet všech hledisek, ke kterým je správní orgán při stanovení výše pokuty povinen přihlédnout, nýbrž pouze příkladný výčet, kdy z řady možných a v úvahu přicházejících hledisek zmiňuje pouze některá. Takováto právní úprava pak váže správní orgán v tom směru, že právě těmito zákonnými hledisky se musí správní orgán zabývat vždy (avšak nikoli pouze jimi), když vedle toho správnímu orgánu ponechává na jeho úvaze, zda přihlédne ještě k hlediskům dalším, v zákoně přímo neuvedeným, leč pro projednávaný případ významným 15. V druhé řadě by měl správní orgán na daný případ interpretovat a aplikovat požadavky z pohledu *lex generalis*, tj. subsidiárně použitého správního řádu, zejména pak ust. § 2 správního řádu týkající se hlavních zásad správního řízení, § 50 a násl. správního řádu týkající se podkladů pro vydání rozhodnutí a dokazování a § 68 a násl. správního řádu týkající se náležitostí rozhodnutí. V třetí řadě by měl správní orgán na daný případ aplikovat relevantní soudní judikaturu z poslední doby, zabývající se obdobnými případy.

Aplikace a interpretace právních předpisů při posuzování každého jednotlivého případu správního deliktu je složitý proces a komplexní pohled na tuto problematiku, tak jak shora uvedeno, je v první instanci výjimkou. Zejména proto bylo navrženo v návrhu Kodexu správního trestání, aby tato složitá sankční správní řízení mohli vést toliko pracovníci úřadu s magisterským právním vzděláním. Na druhé straně nutno konstatovat, že zase mají o něco jednodušší práci advokáti, při obhajobě svých klientů (FOPaPO) v těchto sankčních správních řízeních.

3.1. Rozdíl mezi správním uvážením a neurčitými právními pojmy.

Správní uvážení je nutno odlišit od tzv. neurčitých právních pojmů jako jsou výrazy: veřejný zájem, veřejný pořádek, přiměřená lhůta, zdravé životní podmínky apod. Neurčité právní pojmy definuje D. Hendrych jako pojmy, jejichž obsah nelze přesně jevově vymezit a dostatečně právně definovat¹⁶.

Pro zařazení neurčitých právních pojmů do právních předpisů je využívána jiná technika než u správního uvážení. Používá se slov nebo sousloví, jejichž obsah a rozsah není ze samotného jejího znění přesně definovatelný. Mají sloužit k řešení problémů klasifikace a event. subsumpce některých jevů nebo situací, pro které připadá v úvahu uplatnění rozhodovací pravomoci veřejné správy 17.

Společným znakem obou pojmů (tj. správního uvážení a neurčitých právních pojmů) je prostor daný zákonem a nikoliv neomezený. V ostatních znacích se oba pojmy liší, a to by mělo být důvodem pro rozdílný přístup při jejich aplikaci ze strany správních orgánů i ze strany soudního přezkoumání jejich použití, kdy by se u jevu prvního, tedy správního uvážení, měla zohledňovat jeho povaha faktoru určujícího rozsah, obsah a také kvalitu (správnost) rozhodnutí veřejné správy, a u druhého, tedy neurčitého právního pojmu, měla zohledňovat jeho zejména posuzovací (ve vztahu k otázce faktů) a subsumpční povaha.

Podle konstantní judikatury je povinností správního orgánu, který neurčitý pojem aplikuje, aby jej vyložil, alespoň rámcově objasnil jeho význam a obsah a popsal, jakým procesem k určitému závěru dospěl.

Neboli rubem diskrečního oprávnění správního orgánu je povinnost správního orgánu volné úvahy užít 18.

Zásadně přitom nepostačuje pouhé obecné konstatování, že ta která činnost nebo jev odpovídají neurčitému pojmu, tedy jsou závažné, nebezpečné, ve veřejném zájmu apod. Tento postup je věcí aplikujícího správního orgánu, který se této povinnosti nemůže zbavit tím, že ponechá hodnocení znaleckému posudku, jímž ostatně ani nemusí být vázán. Nerespektování těchto požadavků vyvolává nebezpečí nezákonnosti, libovůle a zneužívání moci.

Jednou z kardinálních otázek je způsob interpretace neurčitých právních pojmů. Jak připomíná P. Holländer, zásadní význam pro metodologii výkladu kontinentálně evropského práva měl F. C. von Savigny, podle něhož, ve stručnosti řečeno, je třeba neurčitost pojmu odstranit předně tím, že se bude shledávat speciální smysl či důvod právní úpravy, a chybí-li nebo jestliže jej interpretující orgán nebude moci nalézt, pak bude třeba výklad opřít o obecný smysl, jakým je rovnost, spravedlnost, svoboda apod. Z těchto zásad vycházel prvorepublikový Nejvyšší správní soud, když konstatoval, že neurčitý pojem je nutno vykládat nejprve ze speciálního zákona, a teprve pokud by tento neposkytl potřebnou oporu nebo zůstal nejasný, je třeba sáhnout k obecnému zákonu. Ve stejném duchu se ubírá i judikatura Ústavního soudu. V souvislosti s neurčitými pojmy je pravidelně zmiňován též institut správního uvážení, či podle některých volného uvážení. To, co je pro ně společné je, že vyžadují interpretaci. 19

4. Jiné správní delikty fyzických osob podnikajících a právnických osob postihovaných zásadně bez ohledu na zavinění.

Obecně lze tento druh správního deliktu vymezit jako protiprávní jednání fyzických osob podnikajících a právnických osob, jehož znaky jsou stanoveny zákonem, za které ukládá správní orgán sankci stanovenou tímto zákonem.²⁰

Uplatňuje se zde zvláštní druh správně právní odpovědnosti, a to objektivní správně právní odpovědnost bez ohledů na zavinění.

Správně právní odpovědnost za jiné správní delikty fyzických osob podnikajících a právnických osob ve smyslu platné právní úpravy je dokladem toho, že správně právní odpovědnost jako celek je vnitřně výrazně strukturovaný systém odpovědnosti za jednotlivé druhy správních deliktů, a to s výraznými odlišnostmi.

Zatímco u přestupků spáchaných fyzickými osobami platí tzv. subjektivní správně právní odpovědnost - zkoumají se zde různé formy zavinění (úmyslné a z nedbalosti). Správní úřad pak zkoumá i materiální znak přestupku (stupeň společenské škodlivosti, která je důležitá pro rozlišení přestupku a trestného činu) a formální znak přestupku (typové znaky, tj. znaky skutkové podstaty přestupku apod.). Od uložení sankce za přestupek je možné za splnění určitých podmínek ustoupit.

Naprosto odlišným způsobem je však posuzováno správní trestání správních deliktů právnických osob a fyzických osob podnikajících postihovaných zásadně bez ohledu na zavinění. Nezkoumá se zde, který pracovník právnické osoby spáchal správní delikt, ale uplatní se tzv. objektivní správně právní odpovědnost. Konstrukce objektivní správně právní odpovědnosti bez zavinění je odůvodňována teoretickými i praktickými důvody. Je to hlavně snaha zjednodušit postavení správního úřadu při ukládání sankcí právnickým osobám. Zjišťování a dokazování zavinění v situaci, kdy porušení povinností právnickou osobou je často výsledkem činnosti řady jednotlivců (jejichž složení se navíc průběhem doby mění) je velmi obtížné, otázka podílu jednotlivců na protiprávním jednání, zejména ve vztahu vedoucích pracovníků a jejich podřízených pracovníků, je vždy problematická ²¹. Tento druh jiného správního deliktu (někdy se označují také jako správní delikty „smíšené“ nebo „hybridní“) v současné době upravuje cca 80 zákonů. Sankcí ukládanou za tento jiný správní delikt je téměř výlučně peněžité trest – pokuta.

Za základ správně-právní odpovědnosti je tudíž považováno protiprávní jednání subjektů správního práva, za které lze uložit správně-právní sankci. Takové protiprávní jednání je označováno jako správní delikt a správně-právní odpovědnost je tudíž odpovědností za správní delikty. Účelem nebo smyslem správně právní odpovědnosti je poskytnout ochranu normám správního práva, a to v případě porušení povinností z nich vyplývajících ²².

V poslední době probíhají úvahy a diskuse o tom, zda by se neměla novelami zvláštních zákonů zrušit objektivní správně právní odpovědnost u jiných správních deliktů FOPaPO a nahrazovat ji subjektivní správně právní odpovědností – tedy obdobně jako u přestupků. To by podle mého názoru nebylo správné ani rozumné, protože narozdíl od fyzických osob, kterým hrozí sankce jak za přestupek, tak i za jiný správní delikt nebo dokonce za trestný čin, tak právnickým osobám hrozí ze všech možných druhů trestání pouze sankce za jiný správní delikt. Trestní odpovědnost právnických osob totiž byla naší Poslaneckou sněmovnou odmítnuta spolu s návrhem zákona o trestní odpovědnosti právnických osob, už v prvním čtení dne 4.11.2004. Nedávno (tj. květen 2010) vzešel nový návrh tohoto zákona o trestní odpovědnosti právnických osob ze strany Ministerstva spravedlnosti, který byl rozeslán do meziresortního připomínkového řízení. Pokud by se prosadila subjektivní správně právní odpovědnost i u jiných správních deliktů FOPaPO - tak by to v praxi znamenalo konec správního trestání jiných správních deliktů FOPaPO na úseku vodního hospodářství, protože by se velmi těžko prokazovalo zavinění FOPaPO. Domnívám se také, že u dalších zvláštních zákonů, kde by byla prosazena subjektivní správně právní odpovědnost u jiných správních deliktů FOPaPO místo stávající objektivně správně právní odpovědnosti by tento stav byl nutně obdobný.

4. 1. Souběh správních deliktů.

Jednočinný souběh. Jedná se o případ, kdy obviněný ze správního deliktu jedním skutkem spáchá více správních deliktů.

Podle aplikace právní zásady „ne bis in idem“ – právo nebýt souzen nebo potrestán dvakrát za týž čin – ve smyslu Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod je tedy na místě vztáhnout jak na činy patřící podle českého právního řádu mezi trestné činy (tj. přečiny a zločiny), tak i na činy spadající mezi přestupky a správní delikty, a to ve všech kombinacích, které mezi nimi přicházejí v úvahu 23. Správní soudy však v souladu s dispoziční zásadou přihlédnou k této námitce žalobce jen když ji v žalobě uplatní.

Vícečinný souběh. Obviněný spáchá více skutky více správních deliktů. Dá se postupovat podle:

zásady kumulativní - tj. sankce se sečtou (tento způsob je nesprávný),

zásady absorpční - správní orgán uloží sankci podle nejpřísněji postižitelného deliktu, analogicky s přestupky. V judikátech správních soudů z poslední doby se často setkáme s uplatněním analogie u trestání správních deliktů, a to buď s přestupky, nebo s trestnými činy. Vždy se ale jedná o využití analogie v souladu se zásadou „in dubio pro reo“ (tj. v případech nejasností ve prospěch obviněného ze správního deliktu).

Ukládá – li však více různých orgánů samostatnou sankci - tak může uložit každý z těchto různých orgánů vlastní sankci.

O souběh nejde když:

Skutkové podstaty jsou základní a kvalifikované. Obviněný ze správního deliktu – se nemůže se dopustit obojího najednou) nebo když,

skutkové podstaty jsou obecné a zvláštní (kdy speciální skutková podstata vylučuje obecnou) nebo když se jedná o tzv.

alternativní skutkové podstaty - „bud' a nebo“ (např. zákon o odpadech - „kdo likviduje odpady bez řádu nebo proti němu“)

4.2. Stručný historický exkurs do správního trestání podle vodního práva v českých zemích od středověku dodnes.

Vztahy k vodě, jako základní složce životního prostředí a nezbytné podmínce pro biologický život i život lidské společnosti, byly odpradávná předmětem právní úpravy. Vodní právo vždy u nás patřilo a stále patří mezi nejlépe propracované, ale zároveň i nejsložitější právní disciplíny mezi zákony upravujícími právo životního prostředí.

Přeskočme Římské právo, které ovlivnilo v Čechách např. tzv. Vladislavské zřízení zemské z roku 1500, které stanovilo v čl. 552, že splavné řeky stejně jako silnice jsou podle starodávného obyčeje statkem obecným. Další vodoprávní předpisy pak obsahovaly tzv. mlýnské řády z 16. století. Vodní právo obsahoval i Rakouský všeobecný zákoník z roku 1811, když rozlišoval vody dvojího druhu, a to vody veřejné a vody soukromé. Prvním uceleným vodoprávním předpisem platným i na našem území byl vodní řád z roku 1850 (tzv. Wasserordnung).

Zastavme se u Říšského vodního zákona, který vyšel v Říšském zákoníku pod č. 93/1869. Byl to tzv. rámcový zákon – jednotlivé země Rakousko – Uherska měly právo podle ust. §§ 18, 25 a 27 vydat podrobnější i poněkud odlišné vodoprávní předpisy – zemské vodní zákony (celkem tehdy bylo 17 zemí v Rakousko – Uhersku). V zemi České byl přijat český zákon zemský č. 71/1870 čes. z. z. V zemi Moravské byl přijat moravský zákon zemský č. 65/1870 mor. z. z. a v zemi Slezské, slezský zákon zemský č. 51/1870 slez. z. z. Prováděcí předpisy k těmto zákonům byly vydány ministerskými nařízeními v roce 1870.

Např. v částce páté moravského zemského zákona č. 65/1870 mor. z. z. nazvané

„O přestupcích a trestech“, konkrétně v ust. §§ 70 až 74, bylo zakotveno trestání fyzických osob. Jednalo se o přestupky, spočívající v poškozování a porušování vodních zařízení. Viník byl potrestán příslušným politickým úřadem peněžitou pokutou od 5 zl. do 150 zl. Nebylo – li možné pokutu na

vinném vymoci – měla se pokuta změnit v trest vězení, přičemž vždy 5 zl. obnášelo 1 den vězení.

Tyto tři zemské vodní zákony platily odděleně na dnešním území České republiky až do roku 1942, kdy byla vládním nařízením č. 305/1942 rozšířena platnost čes. zem. zákona č. 71/1870 na celé území Čech, Moravy a Slezska. Tento zákon pak platil až do roku 1955, kdy byl vydán zákon č. 11/1955 Sb., o vodním hospodářství, ve znění pozdějších předpisů. Teprve vodní zákon z roku 1955 odstranil právní dualismus, kdy předchozí právní předpisy na úseku vodního hospodářství v českých zemích vycházely z práva římského a právní úpravy na území Slovenska z práva uherského 24.

V sedmdesátých letech pak byl v socialistickém Československu schválen zákon č. 130/1974 Sb., o státní správě ve vodním hospodářství, ve znění pozdějších předpisů a vodní zákon č. 138/1973 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů. Správní sankční úprava v těchto hmotně právních předpisech vycházela z ustanovení § 47 zákona č. 138/1973 Sb., a dále také z ustanovení § 24 zákona č. 130/1974 Sb., hlavně však z prováděcího předpisu k těmto zákonům, a to z nařízení vlády č. 26/1975 Sb. Procesně se pak při udělování sankcí postupovalo podle tehdy platného správního řádu – zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení, ve znění pozdějších předpisů. Citované zákony pak byly s účinností od 1.1.2002 nahrazeny jediným zákonem, a to zákonem č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, který po několika novelizacích platí dodnes.

5. Skutkové podstaty jiných správních deliktů fyzických osob podnikajících a právnických osob postihovaných zásadně bez ohledu na zavinění podle novely vodního zákona účinné od 1.8.2010.

Vládním návrhem novely vodního zákona, byl sněmovní tisk číslo 895/0, který byl na pořadu 75. schůze Poslanecké sněmovny, která začala dne 9.3.2010. Novela vodního zákona pak byla zařazena na pořad 18. schůze Senátu, která začala dne 21.4.2010. V současné době (ke dni 30.10.2010) je už novela vodního zákona schválena Senátem (dne 23.4.2010), podepsaná prezidentem České republiky (dne 10.5.2010), byla též publikována dne 21.5.2010 ve Sbírce zákonů pod č. 150/2010 Sb., a je účinná od 1.8.2010. Pod číslem 273/2010 Sb., vyšlo ve Sbírce zákonů také úplné znění vodního zákona.

V novele vodního zákona upravené pozměňovacími návrhy Poslanecké sněmovny byly navrženy výrazné změny správního trestání na úseku vodního hospodářství, které vycházejí z „dílny“ Ministerstva vnitra. Hlava XII nazvaná „Správní delikty“ upravující správní delikty v širším slova smyslu, byla kompletně přepracována, a to podle metodiky Ministerstva vnitra pro úpravu správního trestání, včetně principu chápání sankce jako řešení ultima ratio. Byla opuštěna myšlenka kodifikace správního trestání na úseku životního prostředí a nově byly do vodního zákona také zařazeny i

skutkové podstaty přestupků na úseku vodního hospodářství, které tak byly vyňaty ze zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Nově pak mají přestupky na úseku vodního hospodářství obdobné skutkové podstaty jako o správní delikty FOPaPO. Dále byly novelou vypuštěny některé sankce za porušení těch povinností, které jsou dle názoru Ministerstva vnitra buď proklamativní nebo nevymahatelné.

Byl zaveden nově speciální druh pokuty, a to tzv. pořádkový delikt podle nového ust. §114a vodního zákona:

§ 114a

Osobě, která neumožní vodoprávnímu úřadu nebo České inspekci životního prostředí kontrolu podle § 114 tím, že neumožní vstup či vjezd na pozemek nebo vstup do objektu, neumožní odběr vzorků, neposkytne požadované doklady, údaje a vysvětlení, nebo v potřebném rozsahu při provádění kontroly nespolupracuje, lze uložit pořádkovou pokutu do 200 000,- Kč. Pořádková pokuta může být uložena i opakovaně. Úhrn takto uložených pořádkových pokut nesmí přesáhnout částku 2 000 000,- Kč. Příjem z pořádkových pokut je příjmem rozpočtu, ze kterého je hrazena činnost správního orgánu, který pokutu uložil.

V praxi se vyskytovaly poměrně časté případy, kdy při vodoprávním dozoru podle ust. § 114 vodního zákona došlo k tomu, že kontrolované subjekty nespolupracovaly a byly přitom těžko postižitelné. Nyní za tento pořádkový delikt lze uložit pokutu až do výše 200 000,-Kč, a to celkem jednoduše podle ust. § 65 odst. odst. 5 správního řádu, kdy prvním krokem vůči obviněnému z pořádkového deliktu je rozhodnutí o pokutě.

Rozvržení pokut za správní delikty FOPaPO provedené novelou vodního zákona sice vychází v základu ze stávajících sankcí, ale v některých případech byly pokuty s ohledem na stávající správní praxi upraveny. Zdá se, že Ministerstvo vnitra tak definitivně upouští od svého záměru vytvořit Kodex správního trestání a naopak snaží se své nové principy správního trestání včlenit pomocí novel do stávajících hmotněprávních předpisů.

Jak již bylo shora řečeno, tak první díl marginální rubriky „Správní delikty“ v hlavě XII. vládního návrhu novely vodního zákona se zabývá kodifikací přestupků na úseku vodního hospodářství od ust. § 116 do ust. § 125 vládního návrhu novely vodního zákona (včetně).

Druhý díl marginální rubriky „Správní delikty“ v hlavě XII. vládního návrhu novely vodního zákona se zabývá od ust. § 125a do ust. § 125l správními delikty FOPaPO na úseku vodního hospodářství v užším slova smyslu.

Díl 2

Správní delikty právnických a podnikajících fyzických osob

§ 125a

(1) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se dopustí správního deliktu tím, že

- a) nedodrží rozhodnutí nebo opatření obecné povahy vydané za účelem úpravy, omezení nebo zákazu obecného nakládání s povrchovými vodami podle § 6 odst. 4,
- b) nakládá s povrchovými nebo podzemními vodami podle § 8 odst.1 bez povolení k nakládání s vodami,
- c) provede činnost podle § 14 odst. 1 bez povolení vodoprávního úřadu nebo v rozporu s ním,
- d) v rozporu s § 16 odst. 1 nebo 2 vypustí bez povolení vodoprávního úřadu do kanalizace odpadní vody s obsahem zvláště nebezpečné závadné látky,
- e) provede stavbu, zařízení nebo činnost podle § 17 odst. 1 bez souhlasu vodoprávního úřadu nebo v rozporu s ním,
- f) poruší zákaz podle § 28 odst. 2,
- g) poruší zákaz podle § 30 odst. 7 nebo 8,
- h) neprovede technické opatření nebo užívá pozemky nebo stavby v rozporu s opatřením obecné povahy podle § 30 odst. 10,
- i) nedodrží akční program ve zranitelné oblasti podle § 33 odst. 2,
- j) vypustí ryby nebo jiné vodní živočichy nepůvodních, geneticky nevhodných nebo neprověřených populací přirozených druhů do vodního toku nebo vodní nádrže v rozporu s § 35 odst. 3,
- k) vypustí důlní vody do vod povrchových nebo podzemních v rozporu s § 38 odst. 3,

- l) v rozporu s § 39 odst. 1 neučiní při zacházení se závadnými látkami přiměřená opatření, aby nevnikly do povrchových nebo podzemních vod a ohrozí tak jejich prostředí,
- m) poruší zákaz mytí motorového vozidla nebo provozního mechanismus podle § 39 odst. 9,
- n) poruší zákaz podle § 46 odst. 1,
- o) poruší zákaz podle § 58 odst. 1 nebo omezení podle odst. 3,
- p) nesplní povinnost k zajištění ochrany před povodněmi podle § 63 odst. 3,
- q) poruší zákaz činností v aktivní zóně záplavového území podle § 67 odst. 2,
- r) vypustí důlní vody bez splnění podmínek stanovených vodoprávním úřadem nebo v rozporu s nimi,
- s) nakládá s vodami v rozporu s rozhodnutím nebo opatřením obecné povahy podle § 109 odst. 1 nebo neprovede opatření uložené podle § 109 odst. 2, nebo
- t) nesplní opatření uložené podle § 110 odst. 1.

(2) Za správní delikt podle odstavce 1 se uloží pokuta

- a) do 20 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle písmene a), g) o), nebo p),
- b) do 100 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle písmene f), i), j), k), m), q) nebo s),
- c) do 500 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle písmene b), c), d) e), h), n), r) nebo t), nebo
- d) do 1 000 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle písmene l).

(3) Za správní delikt podle odstavce 1 písm. b) spáchaný odběrem povrchových vod bez povolení k nakládání s vodami se uloží pokuta ve výši násobku sazby 40 Kč za 1 m³ nedovoleně odebraných povrchových vod a celkového množství těchto vod, nejvýše však ve výši 10 000 000,- Kč.

(4) Za správní delikt podle odstavce 1 písm. b) spáchaný odběrem podzemních vod bez povolení k nakládání s vodami se uloží pokuta ve výši násobku sazby 70 Kč za 1 m³ nedovoleně odebraných podzemních vod a celkového množství těchto vod, nejvýše však ve výši 10 000 000,- Kč.

(5) Pokutu za správní delikt spáchaný nedovoleným odběrem povrchových nebo podzemních vod lze stanovit nejvýše za období 3 let předcházejících dni, kdy byl nedovolený odběr vody zjištěn. Sazbu pokuty podle odstavce 3 nebo 4 lze snížit, jsou-li pro to důvody zvláštního zřetele hodné. Pokuta podle odstavce 3 však nesmí být vyměřena v sazbě nižší než 10 Kč za 1 m³ nedovoleně odebraných povrchových vod nebo v sazbě nižší než 25 Kč za 1 m³ nedovoleně odebraných podzemních vod.

(6) Nelze-li stanovit množství povrchových nebo podzemních vod odebraných bez povolení k nakládání s vodami nebo v rozporu s ním, stanoví orgán ukládající pokutu množství odebrané vody podle směrných čísel roční potřeby vody podle vyhlášky, kterou se provádí zákon o vodovodech a kanalizacích. Není-li možné množství odebrané vody stanovit takovým postupem, stanoví je orgán ukládající pokutu odhadem; přitom vychází z účelu použití odebrané vody a místních podmínek.

Zde bych chtěl upozornit zejména na fakt, že po novele vodního zákona jsou zrušeny u správních deliktů stávající spodní minimální hranice pokut, takže spodní hranice pokut začíná vždy od nuly. V sankční správní praxi to bude znamenat mnohem pečlivější aplikaci správního uvážení při ukládání jednotlivých pokut v první instanci. Dále dochází mimo jiné i ke zvýšení sazeb za nedovoleně odebranou vodu. Navrhuje se zde totiž nově sazba 40,- Kč za 1 m³ nedovoleně odebrané povrchové vody (oproti tomu stávající sazba 10,- Kč za 1 m³) a sazba 70,- Kč za 1 m³ nedovoleně odebrané podzemní vody (oproti tomu stávající sazba 50,- Kč za 1 m³). Ale zároveň nově se zde zavádí možnost, že lze sazbu pokuty podle odstavce 3 nebo 4 lze snížit, jsou-li pro to důvody zvláštního zřetele hodné. Pokuta podle odstavce 3 však nesmí být vyměřena v sazbě nižší než 10,- Kč za 1 m³ nedovoleně odebraných povrchových vod nebo v sazbě nižší než 25,- Kč za 1 m³ nedovoleně odebraných podzemních vod. Určitě každý pokutovaný právní subjekt bude chtít zohlednit „důvody zvláštního zřetele hodné“ – což je další „sporný“ neurčitý právní pojem. Pokutovatelné období 3 let předcházejících dni, kdy byl nedovolený odběr vody zjištěn zůstává stejné jako v nyní platném vodním zákoně. Nově se zavádí skutkové podstaty správních deliktů týkající se porušení zákazů podle ust. § 30 odst. 7 a 8 vodního zákona (ochranná pásma vodních zdrojů stanovená opatřeními obecné povahy) a porušení zákazů týkajících se ochranných pásem vodních děl stanovených opatřeními obecné povahy podle ust. § 58 odst. 1 a omezeních podle odst. 3. Dále se také zavádí skutková podstata pro uložení pokuty za nesplnění opatření k nápravě uložených podle § 110 odst. 1 vodního zákona, která nám ve stávajícím znění vodního zákona citelně chyběla, protože prakticky nešlo uložené nápravné opatření podle díky stávajícího zákona vymoci. Výkon rozhodnutí podle správního řádu se pak u uložených nápravných opatření z různých důvodů prováděl vždy jen výjimečně.

Porušení povinností při užívání povrchových vod k plavbě

(1) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako provozovatel plavidla dopustí správního deliktu tím, že

a) v rozporu s § 7 odst. 2 nevybaví plavidlo potřebným zařízením k akumulaci odpadních vod nebo zařízení k akumulaci odpadních vod řádně neprovozuje, nebo nezabrání úniku odpadních vod nebo závadných látek z plavidel do vod povrchových,

b) nezabezpečí povinnosti provozovatele speciální lodi určené k dopravě pohonných hmot a odpadů z plavidel podle § 7 odst. 3,

c) přečerpá odpadní vodu nebo závadnou látku z plavidla nebo zásobí plavidlo pohonnými nebo provozními hmotami v rozporu s § 7 odst. 4,

d) užije plavidlo se spalovacím motorem k plavbě na povrchové vodě v rozporu s § 7 odst. 5, nebo

e) užije plavidlo k plavbě v rozporu se stanoveným rozsahem a podmínkami užívání povrchových vod k plavbě podle § 7 odst. 5.

(2) Provozovatel přístavu nebo obslužní lodi se dopustí správního deliktu tím, že v rozporu s § 7 odst. 3 zásobuje plavidla pohonnými a provozními hmotami nebo odstraňuje odpadní vody nebo závadné látky z plavidel v přístavech nebo pomocí obslužných lodí tak, že není vyloučeno znečištění povrchových nebo podzemních vod.

(3) Za správní delikt se uloží pokuta

a) do 50 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. a); dojde-li však k úniku odpadních vod nebo závadných látek do vod povrchových, lze uložit pokutu do 200 000,- Kč,

b) do 100 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. c), nebo

c) do 200 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. b), d), e) nebo odstavce 2.

Zde u těchto druhů jiných správních deliktů týkajících se porušení povinností při užívání povrchových vod k plavbě - došlo novelou pouze k mírnému rozšíření skutkových podstat pokut. Pokutujícím orgánem zde je jenom Státní plavební správa.

Porušení jiných povinností při nakládání s vodami

(1) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako oprávněný dopustí správního deliktu tím, že

- a) nakládá s povrchovými nebo podzemními vodami podle § 8 v rozporu s povolením k nakládání s vodami,
- b) nezměří množství povrchových nebo podzemních vod podle § 10 odst. 1 nebo 2, nebo
- c) v rozporu s § 38 odst. 4 nezměří objem vypouštěných odpadních vod nebo míru jejich znečištění nebo výsledky měření nepředá vodoprávnímu úřadu, nebo
- d) nezajistí zneškodnění odpadní vody akumulované v bezodtokové jímce podle § 38 odst. 6.

(2) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako nabyvatel práv a povinností vyplývajících z povolení k nakládání s vodami, s výjimkou povolení k odběru povrchových nebo podzemních vod nepřesahující 6 000 m³ ročně nebo 500 m³ měsíčně, dopustí správního deliktu tím, že neoznámí podle § 11 odst. 1 přechod pozemku nebo stavby, s nimiž je povolení k nakládání s vodami spojeno.

(3) Za správní delikt se uloží pokuta

- a) do 5 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 2,
- b) do 50 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. b), c), d), nebo
- c) do 500 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. a).

(4) Za správní delikt podle odstavce 1 písm. a) spáchaný odběrem povrchových vod v rozporu s povolením k nakládání s vodami lze uložit pokutu ve výši stanovené podle § 125a odst. 3. Ustanovení § 124a odst. 5 a 6 se použijí obdobně.

(5) Za správní delikt podle odstavce 1 písm. a) spáchaný odběrem podzemních vod v rozporu s povolením k nakládání s vodami lze uložit pokutu ve výši stanovené podle § 125a odst. 4. Ustanovení § 124a odst. 5 a 6 se použijí obdobně.

Nově je zde mimo jiné v ust. § 125c odst. 1 písm. d) zavedena skutková podstata nezajištění zneškodnění odpadní vody akumulované v bezodtokové jímce podle § 38 odst. 6 vodního zákona a dále v ust. § 125c odst. 2 novely vodního zákona je zavedena skutková podstata správního deliktu za

neoznámení přechodu pozemku nebo stavby, s nimiž je povolení k nakládání s vodami spojeno podle § 11 odst. 1 se symbolickou sazbou do 5000,- Kč.

§ 125d

Porušení povinností vlastníků a stavebníků vodních děl

(1) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako vlastník nebo stavebník vodního díla I. až IV. kategorie dopustí správního deliktu tím, že

a) neudrhuje vodní dílo v řádném stavu podle § 59 odst. 1 písm. b), nebo

b) neprovádí technickobezpečnostní dohled podle § 59 odst. 1 písm. c).

(2) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako vlastník nebo stavebník vodního díla I. až IV. kategorie dopustí správního deliktu tím, že nesplní některou z povinností při provádění technickobezpečnostního dohledu podle § 62 odst. 4.

(3) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako vlastník nebo stavebník vodního díla I. nebo II. kategorie dopustí správního deliktu tím, že neprojedná provedení zabezpečovacích prací s osobou pověřenou prováděním technickobezpečnostního dohledu podle § 75 odst. 3.

(4) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako vlastník vodního díla dopustí správního deliktu tím, že

a) provozuje vodní dílo v rozporu s § 59 odst. 1 písm. a),

b) nepředloží vodoprávnímu úřadu ke schválení návrh na úpravu manipulačního řádu podle § 59 odst. 1 písm. a),

c) nedbá pokynů správce vodního toku v případě mimořádných situací na dotčeném vodním toku podle § 59 odst. 1 písm. e),

d) neodstraní předměty nebo hmoty ulpělé na vodním díle podle § 59 odst. 1 písm. f),

e) neosadí cejch, vodní značku nebo vodočet nebo neumožní průběžný přenos dat o průtocích ve vodním toku nebo nezajistí zvláštní úpravu přelivu nebo vypustí podle § 59 odst. 1 písm. g),

f) neosadí plavební znaky podle § 59 odst. 1 písm. h),

g) neprovede technickou revizi vodního díla, nepředá výsledky revize vodoprávnímu úřadu nebo neodstraní zjištěné závady podle § 59 odst. 1 písm. k),

h) nezpracuje či nepředloží ke schválení manipulační řád vodního díla nebo návrh na jeho doplnění, změnu nebo úpravu dle § 59 odst. 3, nebo

i) nesplní povinnost v ochraně před povodněmi podle § 84.

(5) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako vlastník hráze sloužící ochraně před povodněmi, vzdouvání nebo akumulaci povrchových vod dopustí správního deliktu tím, že neodstraní náletové dřeviny podle § 59 odst. 1 písm. j).

(6) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako vlastník vodního díla sloužícího ke vzdouvání vody dopustí správního deliktu tím, že

a) neudrží v řádném stavu dno a břehy vodního toku a nevytváří podmínky pro migraci vodních živočichů, nejde-li o stavbu podle § 59 odst. 1 písm. i), nebo

b) neoznámí nebezpečí zvláštní povodně, nebo nevaruje v případě nebezpečí z prodlení bezprostředně ohrožené fyzické nebo právnické osoby podle § 73 odst. 3.

(7) Za správní delikt se uloží pokuta

a) do 20 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 2 nebo odstavce 4 písm. f), g), h),

b) do 100 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 4 písm. b), c), d), e), i), odstavce 5, nebo odstavce 6 písm. a),

c) do 500 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. b) nebo odstavce 3, nebo

d) do 1 000 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. a), odstavce 4 písm. a) nebo odstavce 6 písm. b).

Skutkové podstaty správních deliktů podle ustanovení § 125d budou moci vodoprávní úřady využít při odstraňování problémů na úseku vodního hospodářství ve své každodenní vodoprávní praxi. Důležitá je zde zejména možnost sankcionovat vlastníka či provozovatele vodního díla za nedodržování provozního nebo manipulačního řádu vodního díla.

§ 125e

Porušení povinností vlastníků pozemků, staveb a zařízení

(1) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako vlastník pozemku dopustí správního deliktu tím, že nesplní povinnost podle § 27.

(2) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako vlastník pozemku, na němž se nachází koryto vodního toku, dopustí správního deliktu tím, že nesplní povinnost podle § 50.

(3) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako vlastník pozemku sousedícího s korytem vodního toku dopustí správního deliktu tím, že nesplní povinnost podle § 51 odst. 1.

(4) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako vlastník stavby nebo zařízení v korytě vodního toku dopustí přestupku tím, že v rozporu s § 52 odst. 1 neodstraní předměty zachycené či ulpělé na stavbě nebo zařízení.

(5) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako vlastník stavby, která není vodním dílem, nebo zařízení v korytě vodního toku dopustí správního deliktu tím, že v rozporu s § 52 odst. 2 neprovede nápravu narušení plynulého odtoku povrchových vod.

(6) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako vlastník pozemku, na kterém je umístěna stavba k vodohospodářským melioracím pozemků nebo její část, která souvisí s více pozemky nebo byla zřízena ve veřejném zájmu, a která byla vybudována před účinností tohoto zákona, dopustí správního deliktu tím, že

v rozporu s § 56 odst. 4 písm. a) nestrpí stavbu k vodohospodářským melioracím pozemků nebo její část,

užívá pozemek v rozporu s § 56 odst. 4 písm. b),

v rozporu s § 56 odst. 4 písm. c) neohlásí vlastníkově stavby k vodohospodářským melioracím pozemků nebo vodoprávnímu úřadu zjevné závady její funkce, nebo

v rozporu s § 56 odst. 4 písm. d) nestrpí užití pozemku k údržbě stavby k vodohospodářským melioracím pozemků.

(7) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako vlastník pozemku sousedícího s vodním dílem dopustí správního deliktu tím, že neumožní vstup nebo vjezd na pozemek podle § 60 odst. 1.

(8) Za správní delikt se uloží pokuta

a) do 20 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 6 písm. c),

b) do 50 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 3 nebo odstavce 6 písm. b),

c) do 100 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1, odstavce 2, odstavce 5, odstavce 6 písm. a), d) nebo odstavce 7, nebo

- d) do 200 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 4.

Zde legislativci, poslanci ale i senátoři ponechali v ust. § 125e odst. 4 vodního zákona chybu, když zde ponechali text: „Právnícká nebo podnikající fyzická osoba se jako vlastník stavby nebo zařízení v korytě vodního toku dopustí přestupku tím, že v rozporu s § 52 odst. 1 neodstraní předměty zachycené či ulpělé na stavbě nebo zařízení.“ Právnícká osoba nebo fyzická osoba podnikající (při svém podnikání) se nikdy nemůže dopustit přestupku, ale jenom správního deliktu.

§ 125f

Porušení povinností vlastníků pozemků, staveb a zařízení a vlastníků movitého majetku v ochraně před povodněmi

(1) Právnícká nebo podnikající fyzická osoba se jako vlastník pozemku nebo stavby dopustí správního deliktu tím, že v rozporu s § 63 odst. 3 neumožní vstup nebo vjezd na pozemky nebo na stavby k zajištění ochrany před povodněmi.

(2) Právnícká nebo podnikající fyzická osoba se jako vlastník pozemku nebo stavby, které se nacházejí v záplavovém území nebo mohou zhoršit průběh povodně, dopustí správního deliktu tím, že

- a) nemá zpracovaný povodňový plán podle § 71 odst. 4 nebo 5, nebo
b) nesplní některou z povinností k zamezení zhoršení odtokových podmínek nebo průběhu povodně podle § 85.

(3) Právnícká nebo podnikající fyzická osoba se jako vlastník dotčeného objektu dopustí správního deliktu tím, že nezajistí povodňové zabezpečovací práce na dotčeném objektu podle § 75 odst. 3.

(4) Právnícká nebo podnikající fyzická osoba se jako vlastník movitého majetku dopustí správního deliktu tím, že nedbá o umístění nebo užívání movitého majetku podle § 85 odst. 3.

(5) Za správní delikt se uloží pokuta

- a) do 100 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 2 písm. a), odstavce 4, nebo
b) do 500 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1, odstavce 2 písm. b) nebo odstavce 3.

Doufejme, že v dalších letech už povodně v České republice nebudou hrozit tak často, jako tomu bylo naposledy v roce 2010, a tak tyto skutkové podstaty správních deliktů vodoprávní úřady nebudou muset dlouho v praxi aplikovat. Ale vodoprávní úřady mají od 1.8.2010 tento účinný sankční nástroj k dispozici.

§ 125g

Porušení povinností při zacházení se závadnými látkami

(1) Právnická nebo podnikající fyzická osoba, která je držitelem povolení k vypouštění odpadních vod s obsahem zvláště nebezpečné závadné látky do kanalizace, se dopustí správního deliktu tím, že

a) vypustí odpadní vody s obsahem zvláště nebezpečné závadné látky do kanalizace v rozporu s povolením vodoprávního úřadu podle § 16 odst. 1 nebo 2,

b) v rozporu s rozhodnutím vodoprávního úřadu podle § 16 odst. 4 neměří objem vypouštěných odpadních vod nebo míru jejich znečištění zvláště nebezpečnými závadnými látkami nebo výsledky měření nepředá.

(2) Právnická nebo podnikající fyzická osoba, která zachází se závadnými látkami ve větším rozsahu nebo zacházení s nimi je spojeno se zvýšeným nebezpečím pro povrchové nebo podzemní vody, se dopustí správního deliktu tím, že

a) zachází s nimi bez schváleného havarijního plánu podle § 39 odst. 2 písm. a), nebo

b) nevede nebo neuchovává záznamy o provedených opatřeních podle § 39 odst. 2 písm. b).

(3) Právnická nebo podnikající fyzická osoba, která zachází se zvláště nebezpečnými látkami nebo nebezpečnými látkami nebo zachází se závadnými látkami ve větším rozsahu nebo zacházení s nimi je spojeno se zvýšeným nebezpečím, se dopustí správního deliktu tím, že nesplní některou z povinností podle § 39 odst. 4.

(4) Právnická nebo podnikající fyzická osoba, která zachází se zvláště nebezpečnými látkami, se dopustí správního deliktu tím, že nevede záznamy nebo neposkytne informace podle § 39 odst. 6.

(5) Právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba se dopustí správního deliktu tím, že uvádí na trh nebo prodává spotřebitelům prací prostředky pro praní textilu v rozporu s § 39 odst. 10.

(6) Za správní delikt se uloží pokuta

- a) do 100 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. b), odstavce 2 písm. b) nebo odstavce 4,
- b) do 500 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 2 písm. a), nebo
- c) do 1 000 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. a) nebo odstavce 3 a 5.

(7) Při stanovení výše pokuty za správní delikt podle odstavce 1 přihlédne orgán ukládající pokutu zejména k okolnostem, za nichž k nedovolenému nakládání došlo k tomu, jak se právnická nebo podnikající fyzická osoba přičinila o odstranění nebo zmírnění škodlivých následků, k množství a charakteru uniklé látky, k místu, kde k vlastnímu ohrožení došlo, k množství a charakteru závadné látky, která pronikla do povrchových nebo podzemních vod, ke škodlivým následkům a možnostem jejich odstranění a k vlivu závadné látky na jakost těchto vod a ke stupni ochrany dotčeného území.

Porušení povinností při zacházení se závadnými látkami jsou poměrně velmi častými správními delikty páchanými na úseku vodního hospodářství. Nově je do sankčního ustanovení § 125g odst. 5 zařazena skutková podstata převzata ze směrnic Evropské unie, a to že právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba se dopustí správního deliktu tím, že uvádí na trh nebo prodává spotřebitelům prací prostředky pro praní textilu v rozporu s § 39 odst. 10, vodního zákona, tj. s koncentrací fosforu vyšší než 0,5 % hmotnostních.

§ 125h

Porušení povinností při haváriích

(1) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako původce havárie dopustí správního deliktu tím, že

- a) neučiní bezprostřední opatření k odstranění příčin nebo následků havárie nebo se při jejím odstraňování neřídí schváleným havarijním plánem nebo pokyny vodoprávního úřadu nebo České inspekce životního prostředí podle § 41 odst. 1,
- b) neohlásí neprodleně havárii podle § 41 odst. 2, nebo
- c) nevyhoví výzvě ke spolupráci při provádění opatření k odstranění příčin nebo následků havárie podle § 41 odst. 5.

(2) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se při havárii dopustí správního deliktu tím, že

- a) neohlásí neprodleně havárii, kterou zjistila podle § 41 odst. 2,

- b) neposkytne vyžádané údaje o havárii podle § 41 odst. 6, nebo
 - c) jako osoba, které bylo uloženo opatření k nápravě, neuvede pozemek nebo stavbu, kterou bylo nutno použít při odstraňování závadného stavu, do předchozího stavu podle § 42 odst. 8.
- (3) Za správní delikt se uloží pokuta
- a) do 50 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 2 písm. b),
 - b) do 100 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. c) nebo odstavce 2 písm. a), c), nebo
 - c) do 500 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. a), b).

V případě porušení povinností při haváriích je potřeba ty, kteří zatajují havárii nebo neposkytují spolupráci vodoprávnímu úřadu nebo České inspekci životního prostředí při likvidaci havárie účinně potrestat. K tomuto účelu pak bude sloužit ust. § 125h vodního zákona.

§ 125i

Porušení povinností správce vodního toku a správce povodí

- (1) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako správce drobného vodního toku dopustí správního deliktu tím, že
- a) nesplní některou z povinností podle § 47 odst. 2,
 - b) nezajistí povodňové zabezpečovací práce podle § 75 odst. 3, nebo
 - c) nesplní povinnost v ochraně před povodněmi podle § 83.
- (2) Právnická osoba se jako správce významného vodního toku dopustí správního deliktu tím, že
- a) nesplní některou z povinností podle § 47 odst. 2,
 - b) nezajistí povodňové zabezpečovací práce podle § 75 odst. 3, nebo
 - c) nesplní povinnost v ochraně před povodněmi podle § 83.
- (3) Právnická osoba se jako správce povodí dopustí správního deliktu tím, že nesplní povinnost v ochraně před povodněmi podle § 82.
- (4) Za správní delikt se uloží pokuta
- a) do 50 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. a),

- b) do 100 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 2 písm. a),
- c) do 200 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. b), c),
nebo
- d) do 500 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 2 písm. b), c)
nebo odstavce 3.

Vodoprávní úřady nebo ČIŽP mohou využít tohoto sankčního nástroje proti správcům vodních toků, kteří si neplní své povinnosti podle § 47 odst. 2; § 75 odst. 3 a § 83 vodního zákona.

§ 125j

Porušení povinnosti obce

(1) Obec se dopustí správního deliktu tím, že nepředloží žádost o územní rozhodnutí podle § 92 stavebního zákona za účelem splnění povinnosti stanovené v čl. II bodu 6 zákona č. 20/2004 Sb.

(2) Za správní delikt se uloží pokuta do 1 000 000,- Kč.

Oproti dříve platnému obdobnému ustanovení se jedná o zmírnění původního požadavku, že každá obec nad 2 000 ekvivalentních obyvatel (dále jen EO) do 31.12.2010 musí mít vybudovanou čistírnu odpadních vod, po novele bude stačit když bude mít pouze předloženou žádost o územní rozhodnutí na čistírnu odpadních vod. Je to ale podle mého názoru skryté porušení přístupové smlouvy vstupu do EU, protože v této smlouvě má Česká republika vyjednáno přechodné období na výstavbu čistíren odpadních vod pro obce nad 2000 EO, pouze do 31.12.2010. Podle mě známých a dostupných informací však Česká republika o další prodloužení tohoto přechodného období na výstavbu čistíren odpadních vod pro obce nad 2000 EO oficiálně EU nepožádala, jelikož Česká republika zjistila, že i ostatní státy, které přistoupily do EU ve stejnou dobu (tj. Polsko, Slovensko, Malta a Slovinsko) by také rády chtěly prodloužit svoje stávající výjimky. Předběžným jednáním jednotlivých států bylo však zjištěno, že EU další doplňování přístupové smlouvy o prodloužení výjimek už nepřipustí. V novele pak byla uložena povinnost obligatorní pokuty na rozdíl od stávajícího znění, kde byla fakultativní možnost uložení pokuty (viz ust. § 116 odst. 3 dříve platného vodního zákona kde je uvedeno: „může Česká inspekce životního prostředí uložit“).

§ 125k

Porušení poplatkových povinností

(1) Právnická nebo podnikající fyzická osoba se jako znečišťovatel dopustí správního deliktu tím, že

a) v rozporu s § 91 odst. 1 nesleduje koncentraci znečištění ve vypouštěných odpadních vodách nebo nezměří objem vypouštěných odpadních vod,

b) v rozporu s § 91 odst. 1 nevede provozní evidenci o sledování a měření koncentrace znečištění ve vypouštěných odpadních vodách nebo jejich objemu nebo neuchovává podklady k jejímu vedení, nebo

c) neumožní pověřeným osobám kontrolních laboratoří a měřících skupin a osobám provádějícím činnost v souladu s § 126b vstup do kontrolovaných objektů nebo jim neposkytne podklady nezbytné pro provedení kontroly nebo nezajistí podmínky k odběru vzorků ze všech výpusť kontrolovaného zdroje znečištění podle § 92 odst. 3.

(2) Za správní delikt se uloží pokuta

a) do 50 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. b), c), nebo

b) do 100 000,- Kč, jde-li o správní delikt podle odstavce 1 písm. a).

Zde v ust. § 125k byly vypuštěny oproti předchozí právní úpravě skutkové podstaty správních deliktů podle bývalého ust. § 116 odst.1 písm. d) bod 82. vodního zákona, za nepředložení poplatkového hlášení v termínu do 15.10. kalendářního roku a za nepředložení poplatkového přiznání do 15.2. kalendářního roku, které byly poměrně velmi frekventovanými pokutovanými administrativními správními delikty FOPaPO. Touto úpravou dochází k dalšímu zmírňování správního trestání tzv. administrativně správních deliktů na úseku vodního hospodářství.

Díl 3

Společná ustanovení ke správním deliktům

§ 125l

(1) Právnická osoba za správní delikt neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila.

(2) Při určení výměry pokuty právnické osobě se přihlédne k závažnosti správního deliktu, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům a k okolnostem, za nichž byl spáchán.

(3) Česká inspekce životního prostředí nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností může na návrh pachatele správního deliktu zastavit správní řízení, jestliže pachatel správního deliktu přijme faktická opatření k odstranění následků porušení povinnosti, jakož i opatření zamezující dalšímu ohrožování nebo znečišťování podzemních nebo povrchových vod, a uložení pokuty by vzhledem k nákladům na učiněná opatření vedlo k nepřiměřené tvrdosti. Z důvodu provádění opatření zamezujícímu vzniku dalších nepříznivých následků lze řízení o správním deliktu přerušit.

(4) Odpovědnost právnické osoby za správní delikt zaniká, jestliže správní orgán o něm nezahájil řízení do 1 roku ode dne, kdy se o něm dozvěděl, nejpozději však do 3 let ode dne, kdy byl spáchán.

(5) Sazba pokuty za správní delikt podle tohoto zákona se zvyšuje na dvojnásobek, nejvýše však na částku 20 000 000,- Kč, jestliže je týž správní delikt spáchán opakovaně. Správní delikt je spáchán opakovaně, pokud ode dne, kdy rozhodnutí o uložení pokuty za týž správní delikt nabylo právní moci, neuplynul 1 rok.

(6) Při stanovení výše pokuty za správní delikt spáchaný vypouštěním odpadních vod bez povolení k nakládání s vodami nebo v rozporu s ním, přihlédne orgán ukládající pokutu zejména k míře překročení podmínek povolení k vypouštění těchto vod, k míře ovlivnění jakosti povrchových nebo podzemních vod a jejímu lokálnímu rozsahu, ke stupni ochrany dotčeného území a k příčině nedovoleného vypouštění vod.

(7) Správní delikt podle § 125j v prvním stupni projednává Česká inspekce životního prostředí. Správní delikty podle § 117 odst. 1 písm. c) a d) a § 125b odst. 1 písm. d) a e) projednává v prvním stupni Státní plavební správa. Ostatní delikty podle tohoto zákona projednává v prvním stupni obecní úřad obce s rozšířenou působností nebo Česká inspekce životního prostředí. Správní delikt projedná ten z příslušných správních orgánů, který dříve zahájil řízení nebo, bylo-li řízení zahájeno v týž den, tak obecní úřad obce s rozšířenou působností.

(8) Za porušení povinností stanovených stavebními předpisy a týkajících se vodních děl ukládají obecní úřady obcí s rozšířenou působností pokuty podle zvláštního zákona.

(9) Pokuty uložené Českou inspekcí životního prostředí a Státní plavební správou vybírá a vymáhá příslušný celní úřad. Pokuta je splatná do 15 dnů ode dne, kdy rozhodnutí o jejím uložení nabylo právní moci.

(10) Pokuty uložené Českou inspekcí životního prostředí obcím a Státní plavební správou jsou příjmem Státního fondu životního prostředí. Ostatní pokuty uložené Českou inspekcí životního prostředí jsou z 50 % příjmem rozpočtu obce, v jejímž územním obvodu byl správní delikt spáchán, a z 50 % příjmem Státního fondu životního prostředí České republiky. Pokuty ukládané obecními úřady obcí s rozšířenou působností jsou příjmem obce s rozšířenou působností.

(11) Na odpovědnost za jednání, k němuž došlo při podnikání fyzické osoby nebo v přímé souvislosti s ním, se vztahují ustanovení zákona o postihu právnické osoby.

Nově je zde novelou přijato v ust. § 125l odst. 1 vodního zákona obecné liberační ustanovení pro pachatele správního deliktu, který se může ze správního deliktu za splnění určitých podmínek vyvinít. Dříve vyvinění ze správního deliktu na úseku vodního hospodářství prakticky nebylo možné (odpovědnost za správní delikty je objektivní, velmi těžké bylo aplikovat bývalé znění ust. § 125 vodního zákona. Právnická osoba za správní delikt neodpovídá také nově v případě, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila. Institut upuštění od pokuty je po novele vodního zákona upraven mnohem benevolentněji, ku prospěchu pachatelů správních deliktů. Prekluzivní doby u správních deliktů FOPaPO zůstávají stejné tak jak byly, tj. objektivní lhůta činí v návrhu novely 3 roky a subjektivní lhůta činí 1 rok.

Nebude už však možné trestat dvojnásobnou výší pokuty nebo dvojnásobnou sazbou jakékoliv porušení vodního zákona, které by bylo spácháno do 1 roku od nabytí právní moci předchozího deliktu, ale bude se vždy muset jednat pouze o týž správní delikt, který bude spáchán do 1 roku od nabytí právní moci předchozího totožného správního deliktu.

Nově uloží pokutu pouze ten správní orgán (buď ČIŽP nebo obec s rozšířenou působností), který jako první zahájil sankční správní řízení – dříve zde bylo uvedeno: „ten který jako první zjistil porušení povinností.“

Zákonodárcem pak byly vzaty v úvahu připomínky Ministerstva životního prostředí o tom, aby se z pokut udělovaných Českou inspekcí životního prostředí obcím nevracelo 50 % zpět do rozpočtu obce, i v případě kdy se správního deliktu dopustila sama obec. Celá výše takto uložené pokuty

zůstane příjmem Státního fondu životního prostředí České republiky (viz ust. § 1251 odst. 10 novely).

Celkově vzato - po srovnání s předchozí platnou úpravou správního trestání na úseku vodního hospodářství, pak subjektivně hodnotím celkově (až na pár výjimek) navržené změny správního trestání FOPaPO, které jsou obsaženy v novele vodního zákona, jako jednoznačné změny ve prospěch obviněných ze správních deliktů – oproti předchozímu znění správního trestání FOPaPO podle vodního zákona.

6. Skutkové podstaty jiných správních deliktů fyzických osob podnikajících a právnických osob postihovaných zásadně bez ohledu na zavinění podle nyní platného Slovenského vodního zákona.

Česká republika a Slovenská republika jsou členy Evropské unie a tak by měly mít také obdobná ustanovení o správním trestání ve svých vodních zákonech, protože oba tyto vodní zákony spadají pod aplikaci komunitárního práva (*acquis communautaire*) v této oblasti. Pro transpozici evropských směrnic do národních zákonů platí obecné pravidlo, že komunitární právo je standard, který členský stát musí dodržet, ale také si ho může na národní úrovni ještě zpřísnit (ale už ne zmírnit). Toto pravidlo se týká i sankcí udělovaných za správní delikty na úseku vodního hospodářství, neboť Směrnice 2000/60/ES Evropského parlamentu a Rady ze dne 23.10.2000, ustavující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky ve svém článku 53. uvádí: „Má být zajištěno plné zavedení a vymahatelnost existující environmentální legislativy na ochranu vod. Je zapotřebí zajistit řádnou aplikaci ustanovení realizujících tuto směrnici v rámci Společenství prostřednictvím odpovídajících sankcí podle legislativy členských států. Takovéto sankce mají být účinné, úměrné a odrazující“.

Oblast správního trestání na úseku vodního hospodářství, však není dostatečně harmonizována a jednotně upravena v Evropské unii, a tak najdeme mezi jednotlivými státy výrazné rozdíly. Nejinak je tomu i v případě vodních zákonů České a Slovenské republiky.

Správní delikty na úseku vodního hospodářství v užším slova smyslu jsou řešeny v jedenácté části Slovenského vodního zákona, a to v marginální

rubrice nazvané „Zodpovednosť za porušenie povinností“, konkrétne od ust. § 74 do ust. § 76 (včetně):

§ 74

Správne delikty

(1) Orgán štátnej vodnej správy uloží pokutu právnickej osobe alebo fyzickej osobe-podnikateľovi, ktorá

a) odoberie povrchové vody bez povolenia orgánu štátnej vodnej správy alebo v rozpore s ním (§ 21 ods. 1 písm. a) prvý bod),

b) odoberie podzemné vody bez povolenia orgánu štátnej vodnej správy alebo v rozpore s ním (§ 21 ods. 1 písm. b) prvý bod),

c) užíva povrchové vody na ich vzdúvanie a na iný spôsob akumulácie alebo užíva podzemné vody na ich akumuláciu alebo čerpanie na účel znižovania ich hladiny alebo na umelé zvyšovanie ich množstva povrchovou vodou bez povolenia orgánu štátnej vodnej správy alebo v rozpore s ním (§ 21 ods. 1 písm. a) druhý bod a § 21 ods. 1 písm. b) druhý až štvrtý bod),

d) využíva hydroenergetický potenciál vodných tokov bez povolenia orgánu štátnej vodnej správy alebo v rozpore s ním (§ 21 ods. 1 písm. a) tretí bod),

e) vypúšťa odpadové vody alebo osobitné vody do povrchových vôd alebo do podzemných vôd alebo vypúšťa priemyselné odpadové vody alebo osobitné vody s obsahom obzvlášť škodlivých látok do verejnej kanalizácie bez povolenia orgánu štátnej vodnej správy alebo v rozpore s ním [§ 21 ods. 1 písm. c) a § 38 ods. 1],

f) vypúšťa vody z povrchového odtoku do povrchových vôd alebo do podzemných vôd, čerpá znečistené podzemné vody na účely zníženia ich znečistenia alebo zníženia znečistenia horninového prostredia alebo čerpá podzemné vody pri hydrogeologickom prieskume a pri zakladaní stavieb a následne ich vypúšťa do povrchových vôd alebo do podzemných vôd bez povolenia orgánu štátnej vodnej správy alebo v rozpore s ním [§ 21 ods. 1 písm. d), f) a g)],

g) využíva povrchové vody alebo podzemné vody na hospodársky chov rýb alebo na chov vodnej hydiny alebo iných živočíchov na účel podnikania bez povolenia orgánu štátnej vodnej správy alebo v rozpore s ním [§ 21 ods. 1 písm. e)],

h) vykonáva činnosti, ktoré môžu ovplyvniť vodné pomery bez povolenia alebo súhlasu orgánu štátnej vodnej správy alebo v rozpore s nimi [§ 23 a § 27 ods. 1 písm. e)],

- i) porušuje povinnosti ustanovené v § 39 pri zaobchádzaní s nebezpečnými látkami,
- j) znečistí povrchové vody alebo podzemné vody porušením povinností ustanovených v § 39 pri zaobchádzaní s nebezpečnými látkami,
- k) nezabezpečuje odborný technicko-bezpečnostný dohľad nad prevádzkou vodnej stavby, ktorej stav môže ohroziť bezpečnosť osôb alebo majetku podľa § 56 ods. 5,
- l) prevádzkuje vodnú stavbu bez manipulačného poriadku schváleného orgánom štátnej vodnej správy alebo v rozpore s ním (§ 57 ods. 1),
- m) neumožní kontrolným orgánom prístup do objektov a zariadení na vykonávanie potrebného zisťovania alebo na požiadanie neposkytne potrebné údaje a úplné informácie (§ 68),
- n) neplní iné povinnosti ustanovené týmto zákonom alebo povinnosti podľa neho uložené orgánom štátnej vodnej správy.

(2) Za porušenie povinností na úseku stavebného poriadku orgány štátnej vodnej správy ukladajú pokuty podľa osobitných predpisov.

(3) Inšpekcia ukladá pokuty za porušenie povinností ustanovených v odseku 1 v tých prípadoch, v ktorých má pôsobnosť na výkon štátneho vodoochranného dozoru.

(4) Výnosy pokút uložených podľa tohto zákona sú príjmom Environmentálneho fondu.

Jak je vidno z textu slovenského vodného zákona tak na rozdiel od Českej republiky si na Slovensku ponechali ve vodním zákoně tzv. generální klauzuli, a to v ust. § 74 odst. 1 písm. n). Další odlišností od českého vodního zákona je skutečnost, že veškeré výnosy z pokut uložených podle slovenského vodního zákona jsou příjmem Environmentálního fondu, což je obdoba českého Státního fondu životního prostředí. V České republice patří výnos z pokut uložených obcemi s rozšířenou působností na úseku vodního hospodářství pouze těmto obcím a v případě pokut uložených ČIŽP na úseku vodního hospodářství patří polovina pokuty obci v jejímž katastru k pokutování došlo.

§ 75

Pokuty

(1) Pokutu podľa § 74 ods. 1 písm. a) možno uložiť v sume vypočítanej ako násobok sadzby 0,1659 eura za 1 m³ a množstva nepovolene odobratých

povrchových vôd, najdlhšie za obdobie jedného roka od jeho zistenia. Najnižšiu pokutu možno uložiť vo výške 331,93 eura.

(2) Pokutu podľa § 74 ods. 1 písm. b) možno uložiť v sume vypočítanej ako násobok sadzby 0,4979 eura za 1m³ a množstva nepovolene odobratých podzemných vôd najdlhšie za obdobie jedného roka od jeho zistenia. Najnižšiu pokutu možno uložiť vo výške 663,87 eura.

(3) Pokutu podľa § 74 ods. 1 písm. e) možno uložiť do výšky trojnásobku odplát za ročné vypúšťanie odpadových vôd alebo osobitných vôd. Ak nemožno takto určiť výšku pokuty, vypočíta sa násobkom sadzby do 0,4979 eura za 1 m³ a množstva vypúšťaných odpadových vôd alebo osobitných vôd, najdlhšie však za obdobie predchádzajúceho roka. Najnižšiu pokutu možno uložiť vo výške 331,93 eura.

(4) Pokutu podľa § 74 ods. 1 písm. c) a j) možno uložiť do výšky 16 596,95 eura.

(5) Pokutu podľa § 74 ods. 1 písm. f) až i) možno uložiť do výšky 6 638,78 eura.

(6) Pokutu podľa § 74 ods. 1 písm. d), k) a l) možno uložiť do výšky 66 387,83 eura.

(7) Pokutu podľa § 74 ods. 1 písm. n) možno uložiť do výšky 3 319,39 eura.

(8) Pokutu podľa § 74 ods. 1 písm. m) možno uložiť do výšky 663,87 eura.

(9) Ak nepovoleným vypúšťaním odpadových vôd alebo nedovoleným zaobchádzaním s nebezpečnými látkami dôjde k mimoriadnemu zhoršeniu vôd, pokutu možno uložiť až do výšky 165 969,59 eura.

§ 76

Ukladanie pokút

(1) Pri ukladaní pokuty podľa § 75 ods. 3 až 7 a 9 sa prihliada najmä na škodlivé následky porušenia povinností, na okolnosti, za ktorých sa povinnosti porušili, a ako sa právnická osoba alebo fyzická osoba-podnikateľ pričínili o odstránenie alebo zmiernenie škodlivých následkov.

(2) Pokuta podľa § 74 ods. 1 písm. n) sa neuloží, ak sa súčasne porušili povinnosti, za ktoré sa ukladá pokuta podľa § 74 ods. 1 písm. a) až l).

(3) Konanie o uložení pokuty možno začať najneskoršie do jedného roka odo dňa, keď sa orgán štátnej vodnej správy dozvedel o porušení povinností,

najdlhšie však do uplynutia troch rokov odo dňa, keď k porušeniu povinnosti došlo.

(4) Konanie o uložení pokuty vykoná orgán štátnej vodnej správy, ktorý ako prvý zistil porušenie povinností.

(5) Pokuta je splatná do 15 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, ak orgán štátnej vodnej správy neurčí lehotu jej splatnosti inak.

Z predloženého textu slovenského vodního zákona tedy vyplývá, že na Slovensku jsou výše pokut udělovaných FOPaPO na úseku vodního hospodářství oproti České republice nastaveny o něco níže. Pro srovnání například za nepovolený odběr podzemních vod je na Slovensku sazba 0,4979 eura za 1m³ nepovoleně odebraných vod což činí při současném kurzu cca 24,50 Kč za 1 euro cca 12,20,- Kč oproti 70,- Kč v České republice.

Procesně pak správní orgány Slovenské republiky při udělování pokut stále postupují ještě podle starého a dříve společného správního řádu České a Slovenské republiky, a to zákona č. 71/1967 Zb., o správnom konaní (správny poriadok), v znení neskorších predpisov.

7. Závěr.

Správní trestání za jiné správní delikty na úseku vodního hospodářství není ani

po poslední novele vodního zákona, která vstoupila v účinnost od 1.8.2010 v ideálním stavu. Mnohé důležité skutkové podstaty správních deliktů byly úmyslně pod tlakem lobbystických skupin poslanci z novely vodního zákona vypuštěny. Například byla vypuštěna skutková podstata správního deliktu za nedodržení minimálního zůstatkového průtoku (dále jen MZP) stanoveného podle ust. § 36 vodního zákona. Odpověď hledejme v důvodové zprávě k novele vodního zákona. Podle poslanců je prý pořád ekonomická krize, takže stanovení jakéhokoliv nenulového MZP na tocích, kde jsou umístěny malé vodní elektrárny, by těmto podnikatelům uškodilo – i s navrhovaným odkladem účinnosti tohoto ustanovení o 10 let! Naopak bylo vyhověno provozovatelům malých vodních elektráren (dále jen MVE) v tom, že minimální doba na kterou se povoluje nakládání s vodami s využitím energetického potenciálu se prodlužuje z 25 na 30 let! Málo se totiž ví, že MVE, které jsou umístěny na derivačních kanálech u malých vodních toků často nedodrží zachování jakéhokoliv ekologického průtoku v hlavním toku a snaží se převést většinu

vody do derivačního kanálu. Mohu to tvrdit také proto, že jsem v posledním kalendářním roce řešil ve své správní praxi 5 pokut za takoveto správní delikty, a to jak na z hlediska vodního hospodářství, tak i dva z hlediska ochrany přírody a krajiny za úhyn chráněných živočichů ve významném krajinném prvku - vodním toku, po převedení veškeré vody z toku do derivačního kanálu malé vodní elektrárny.

Přitom zachování MZP u všech vodních toků je nutné a potřebné pro zabezpečení jejich ekologických funkcí. V důvodové zprávě k velké novele vodního zákona se uvádí, že zavedení minimálního zůstatkového průtoku by se dotklo asi 20 % MVE, tj. asi 270 MVE, které nemají stanoven minimální zůstatkový průtok. Proti těmto zájmům ale stály a stále stojí, zájmy cca 350 000 členů Českého a Moravského rybářského svazu, kteří mají zájem naopak na zavedení a sankcionování nedodržování MZP ve vodních tocích. Zájmy sportovních rybářů ale nebyly Parlamentem vyslyšeny.

Tak mohu dále pokračovat: nejde totiž sankcionovat ani nedodržení minimální hladiny podzemních vod stanovené podle ust. § 37 vodního zákona. Opět byla zvolena nulová varianta jako u MZP. Přitom opět ze své odborné praxe znám případy, kdy došlo k přehnanému čerpání podzemních vod, když čerpané množství podzemních vod překročilo vydatnost hydrodynamických zásob podzemních vod v dané lokalitě a začalo čerpání z tzv. hydrostatických zásob podzemních vod. Hladina podzemní vody přitom klesla cca o 2 m oproti běžnému stavu a v dané lokalitě, kde byla zástavba situovaná na zvodnělých písčích, došlo k neočekávaným poklesům půdy i staveb.

Tyto nedostatky správního trestání na úseku vodního hospodářství prosazené „lobby“ kolem malých vodních elektráren, bychom se měli pokusit odstranit v budoucnu - v návrhu další novely vodního zákona. Snad tomu bude nové složení Poslanecké sněmovny po volbách v červnu roku 2010 více nakloněno.

Literature:

- 1 HENDRYCH, D. et al. Správní právo – obecná část. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 1993. s. 84 – 85, ISBN 34 0638 1804
- 2 HENDRYCH, D. et al. Správní právo – obecná část. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 1993. s. 84 – 85, ISBN 34 0638 1804

- 3 HENDRYCH, D. et al. Správní právo – obecná část. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 1993. s. 86, ISBN 34 0638 1804
- 4 HENDRYCH, D. et al. Správní právo – obecná část. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 1993. s. 87 – 88, ISBN 34 0638 1804
- 5 HENDRYCH, D. et al. Správní právo – obecná část. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 1993. s. 88, ISBN 34 0638 1804
- 6 HARVÁNEK, J. et al. Teorie práva. 1. vyd. Adamov: Nakladatelství MIKADA, 2002. s. 241, ISBN 80-210-1791-0
- 7 MATES, P. et al. Základy správního práva trestního. 3. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2002. s. 8.
- 8 HARVÁNEK, J. et al. Teorie práva. 1. vyd. Adamov: Nakladatelství MIKADA, 2002. s. 241, ISBN 80-210-1791-0
- 9 HENDRYCH, D. et al. Správní právo – obecná část. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 1993. s. 90, ISBN 34 0638 1804
- 10 HENDRYCH, D. et al. Správní právo – obecná část. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 1993. s. 89, ISBN 34 0638 1804
- 11 HARVÁNEK, J. et al. Teorie práva. 1. vyd. Adamov: Nakladatelství MIKADA, 2002. s. 242, ISBN 80-210-1791-0
- 12 HARVÁNEK, J. et al. Teorie práva. 1. vyd. Adamov: Nakladatelství MIKADA, 2002. s. 243, ISBN 80-210-1791-0
- 13 SKULOVÁ, S. Správní uvážení – základní charakteristika a souvislosti pojmu. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2003. s. 15, ISBN 80-210-3237-5
- 14 SKULOVÁ, S. Správní uvážení – základní charakteristika a souvislosti pojmu. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2003. s. 18, ISBN 80-210-3237-5
- 15 Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27.12.2001, sp. zn.. 7 A 77/99-41.

- 16 SKULOVÁ, S. Správní uvážení – základní charakteristika a souvislosti pojmu. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2003. s. 20, ISBN 80-210-3237-5
- 17 SKULOVÁ, S. Správní uvážení – základní charakteristika a souvislosti pojmu. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2003. s. 23, ISBN 80-210-3237-5
- 18 SKULOVÁ, S. Správní uvážení – základní charakteristika a souvislosti pojmu. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2003. s. 44, ISBN 80-210-3237-5
- 19 MATES, Pavel. K problematice neurčitých právních pojmů ve správním právu. Právní rozhledy 9/2007, s. 326 -329.
- 20 HENDRYCH, D. et al. Správní právo – obecná část. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 1993. s. 98, ISBN 34 0638 1804
- 21 HENDRYCH, D. et al. Správní právo – obecná část. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 1993. s. 99, ISBN 34 0638 1804
- 22 PRŮCHA, P., Správní právo, Obecná část, 6. vydání, Brno: Masarykova univerzita, 2004. s. 319-322, ISBN 80-210-3350-9
- 23 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27.8.2009, sp. zn.. 4 As 30/2008-102.
- 24 ŠILAR, J. – BÖHM, A. Vodní zákon a souvisící předpisy, 2. nezměněné vydání, Praha: SZN, 1975. s. 25-36.

Contact – email
josef.zak@mzp.cz